

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ХЛІБОЗАВОДУ В 1977–1985 РР.**

Розглядаються особливості діяльності Переяслав-Хмельницького хлібозаводу в період з 1977 по 1985 рр. У цей час хлібопекарня Переяслав-Хмельницького заводу продовольчих товарів була реорганізована в самостійне підприємство.

У статті використано методи пошуку, аналізу, синтезу та узагальнення.

Мета дослідження: шляхом аналітичного огляду архівних джерел, публікацій періодичних видань з'ясувати особливості виробничої діяльності Переяслав-Хмельницького хлібозаводу в період становлення його як самостійного продовольчого підприємства. Відповідно до мети поставлено такі завдання: дослідити історію функціонування Переяслав-Хмельницького хлібозаводу у 1977–1985 рр., встановити основні напрямки розвитку виробництва та кадрової політики, виявити особливості асортименту та напрямки його реалізації.

З'ясовано, що у цей період хлібозавод став потужним промисловим підприємством, яке забезпечувало хлібобулочними виробами не тільки населення м. Переяслава-Хмельницького та району, але й найближчі до нього населені пункти інших регіонів. Асортимент та якість продукції, незважаючи на періодичні виробничі проблеми, зросли.

Ключові слова: Переяслав-Хмельницький хлібозавод, хлібобулочні вироби, хлібопекарське обладнання, асортимент продукції, реалізація виробів, економічний експеримент.

За останні роки зростає інтерес до краєзнавства, регіональної історії. Важливим є знання історії місцевих підприємств, заводів і фабрик, що зробили свій внесок в економічний розвиток населеного пункту, району, країни.

Питання історії становлення та розвитку Переяслав-Хмельницького хлібозаводу, зокрема в період з 1977 по 1985 рр., є малодослідженим. Попри давній інтерес до проблеми, досі у вітчизняній історіографії немає спеціальних праць на цю тему, хоча нею побіжно цікавилися окремі науковці: М. Сікорський, Д. Швидкий, І. Гончаренко, О. Гончаренко, Н. Онопрієнко [40; 32; 44–47].

Переяслав-Хмельницький хлібозавод пройшов тривалий шлях становлення та розвитку, починаючи від невеликої напівкустарної хлібопекарні Переяслав-Хмельницького заводу продтоварів, яка випікала хліб у цегляних печах на твердому паливі, до потужного підприємства, яке працює на високотехнічному обладнанні й забезпечує хлібобулочними виробами не тільки м. Переяслав-Хмельницький, але й населені пункти Бориспільського, Барішівського, Яготинського р-нів Київської обл., Золотоніського та Драбівського р-нів Черкаської обл. Дослідження історії хлібозаводу дозволить не тільки дізнатися більше про особли-

вості функціонування вказаного підприємства, але й з'ясувати його роль та місце в економіці регіону в 1977–1985 рр.

Для висвітлення поставленої проблеми автором використані документи архівного відділу виконкому Переяслав-Хмельницької міської ради, публікації місцевої газети «Комуністична праця» за 1977–1985 рр.

Переяслав-Хмельницький хлібозавод у період, що досліджується відігравав важливу роль у економіці м. Переяслава-Хмельницького, оскільки був основним виробником хлібобулочних виробів в місті та районі. Його продукція різноманітна й користувалася значним попитом серед населення.

У жовтні 1977 р. відбулася масштабна реорганізація цього підприємства – хлібопекарський цех заводу продтоварів став Переяслав-Хмельницьким хлібозаводом. Процес переходу від пекарні до заводу був швидше документальним, ніж виробничим, так як усі функціональні потужності залишилися незмінними. Необхідність такої реорганізації виникла через проблеми, пов'язані з економічними та якісними показниками роботи цеху. Так, у листопаді 1977 р. на позачерговій сесії Переяслав-Хмельницької міської ради новостворений хлібозавод згадується вже окремо від заводу продтоварів,

а особлива увага звертається на низьку якість продукції, яку випускає підприємство, і неефективне використання робочого часу та промислового обладнання [1, арк. 55]. У грудні цього ж року були зафіксовані випадки розкрадання продукції та сировини [2, арк. 146; 39]. У зв'язку з цим, новопризначений директор підприємства Ніцкевич Валентина Григорівна наприкінці листопада поставила завдання перед працівниками заводу – «безперебійно забезпечувати потреби міста і населених пунктів району в хлібобулочних виробках» [38]. Колектив активно підтримував починання керівництва й на кінець цього ж року значно підвищив результативність праці. Кращими бригадирами стали Погасій Галина Степанівна, Виноградна Марія Дмитрівна та Заболотня Лідія Михайлівна, які разом зі своїми підлеглими за зміну виготовляли до 27 т хліба та 3 т булочних виробів. За підсумками змагання в 1977 р. бригада Л. М. Заболотньої посіла перше місце, випустивши 2328 т продукції [35; 36; 37].

На кінець 1977 р. у цехах Переяслав-Хмельницького хлібозаводу виготовлялося 34 різновиди хлібобулочних виробів. Серед них найбільшою популярністю користувалися калач: «Уманський», «Булка з молочною сироваткою», «Хлібці лікарські», пряники «Північні», «Підмосковні», булка «Черкизівська», калач «Волинський», булка з крихтами [33; 35; 41; 42].

У першому кварталі 1978 р. темпи виробництва продукції знизилися, тому ріст продуктивності склав 93,8% [8, арк. 72]. Хоча хлібозавод і виконав річний план випуску виробів на 101%, але через часті поломки обладнання та прогули працівників недоотримав продукції на 57,5 тис. крб. Технічні проблеми в цехах призвели до того, що питома вага ручної праці підвищилася на 16,3%, і це в той час, коли вся промисловість була скерована на механізацію виробничих процесів [3, арк. 158–159; 12, арк. 100].

Слід зазначити, що у вказаний період попит на хлібобулочну продукцію серед населення міста й району зростав, а штат робітників на підприємстві давно залишався незмінним. Відповідна ситуація призвела до того, що працівники фізично не могли впоратися з необхідними обсягами виробництва. Тоді виконкомом міської ради прийняв рішення про виділення додаткових трудових ресурсів для роботи на хлібозаводі. Був укладений спеціальний графік, згідно якого підприємства й організації міста направляли робітників у пекарські цехи [4, арк. 190; 9, арк. 141–142]. Як наслідок, за наступні півроку працівники заводу двічі пере-

тинали межу його проектної потужності, реалізовано продукції на 42 тис. крб., однак це не рятувало від перебоїв у постачанні хліба та булочних виробів населенню [10, арк. 192]. Річний план робітники підприємства виконали ще до 7 грудня 1978 р., були ще й додаткові плани, які встановлювали понаднормові показники. На кінець 1978 р. заводу вдалося реалізувати населенню хлібобулочні вироби на суму 1317 тис. крб., що на 65 тис. крб. більше в порівнянні з 1977 р. [11, арк. 58]. З великими труднощами працівники цехів впоралися з додатковими планами до 1 січня 1979 р. [41].

У новому 1979 р. адміністрація хлібозаводу відмовилася від додаткових зобов'язань у зв'язку з тим, що застаріле промислове обладнання не могло забезпечити приріст виробництва. Було зменшено план випуску продукції, незважаючи на те, що хліба в регіоні не вистачало. Така ситуація виникла внаслідок залучення додаткових працівників, які, з одного боку, допомагали у виробництві, а з іншого – не могли впоратися з добовими нормами, оскільки не мали відповідного досвіду та навиків роботи [11, арк. 57].

9 липня 1979 р. на засіданні виконкому Переяслав-Хмельницької міської ради розглянуто питання про виробничу діяльність Переяслав-Хмельницького хлібозаводу. У своїй доповіді директор В. Г. Ніцкевич прозвітувала про досягнення в роботі підприємства, а також вказала на недоліки виробничого процесу. Виконком зобов'язав адміністрацію заводу ліквідувати їх до жовтня 1979 р. [12, арк. 101]. Для повного забезпечення населення хлібом та булочними виробами їх почали завозити з Києва та Яготина [13, арк. 180].

Слід зазначити, що в 1979 р. уся робота працівників хлібобулочного цеху спрямовувалась на покращення якості продукції, у зв'язку з цим збільшилися об'єми використання збагачувачів, зокрема сироватки, у складі виробів, хоча були зафіксовані й випадки порушень норм Держстандарту, такі як занижений вміст цукру, невідповідна кислотність, неякісна випічка тощо [12, арк. 100].

У другому кварталі 1979 р. почалися значні перебої в забезпеченні хлібобулочними виробами населення. Станом на 1.06.1979 р. у місті продукція хлібозаводу реалізовувалася в 12 торгових точках [16, арк. 23; 17, арк. 97]. За перше півріччя вказаного року через них було продано 1140 т хлібобулочних виробів [12, арк. 101]. Транспорту для розвезення виробів вистачало, але підприємство вже не могло впоратися з тими об'ємами, які замовля-

ли магазини міста й, особливо, району. На кінець 1979 р. показники продажу знизилися на 1,2% [14, арк. 35]. Для їх підвищення вирішено залучати нових реалізаторів, як, наприклад, магазин № 13, який до цього часу хлібобулочними виробами не торгував [18, арк. 104], а нестача продукції компенсувалася, як і раніше, поставками з Києва (на 50 тис. крб.) та Яготина (на 28 тис. крб.) [13, арк. 180–182]. За підсумками 1979 р. на підприємстві знижено обсяги валового випуску на 8,9%, що негативно вплинуло на показники реалізації [14, арк. 35].

Початок 1980 р. не змінив ситуацію, старий хлібозавод не міг працювати на повну потужність через зношеність промислового обладнання й часті поломки. Усі надії поклалися на нове підприємство, яке, як планувалося, буде укомплектоване сучасною технікою [5, арк. 33–34]. Усе ж керівництво постійно шукало можливості підвищення ефективності діяльності хлібозаводу. У цей період впроваджено комплексну систему управління якістю продукції, яка повинна забезпечити високу якість хлібобулочних виробів та розширити їх асортимент. Але найбільшою проблемою, що заважала зростанню економічних показників, залишалася ручна праця, яка становила ще 76,8% [13, арк. 187; 14, арк. 35].

У цей період з метою покращення умов праці робітників у цехах своїми силами проведено ремонт виробничих приміщень та експедиції, де змонтовано витяжну вентиляцію та повітряну завісу, у побутових кімнатах відремонтовано дві душові та установку для подачі води, проведено реконструкцію котельні: встановлено нові котли на газовому паливі. Окремо увага зверталася на харчування робітників: систематично видавалося молоко, також планувалося відкриття нової їдальні, а на початку 1981 р., до введення її в експлуатацію, тимчасово функціонував пункт видачі гарячих обідів [19, арк. 55].

У 1981 р. за рахунок встановлення додаткового промислового обладнання збільшена виробнича потужність хлібозаводу [20, с. 35], що дало змогу підвищити об'єми випуску хлібобулочних виробів і на деякий час вирішити проблему повноцінного забезпечення ними населення. Слід зазначити, що поставки продукції підприємства завжди були на особливому контролі в міській раді. У 1981 р. з метою раціонального й економного використання хлібобулочних виробів прийнято рішення про розгортання широкої роз'яснювальної роботи, направленої на виховання в людей бережливого ставлення до хліба [21, арк. 133]. Нерозв'я-

заною залишалася найболючіша, проблема – ручна праця на підприємстві [15, арк. 107–108].

Постійно проводилися різноманітні заходи з метою покращення умов праці. Адміністрація підприємства постановила розробити систему підвезення працівників заводу на роботу, оскільки міський транспорт не завжди задовольняв усі потреби [15, арк. 81]. На заводі діяв громадський відділ кадрів, який вивчав причини прогулів та звільнень робітників. Для підвищення правової культури оформлено правовий куточок, укладено договір з юридичним консультантом, здійснено підписку періодики відповідної тематики. Заходи, направлені на покращення умов праці, дали позитивний результат: у першому півріччі 1981 р. усі 27 норм (зокрема хімічні та біологічні фактори, рівень шуму, вібрації, атмосферного тиску та ін.) були переглянуті, технічно обґрунтовані, що привело до виконання плану на 101% [19, арк. 57–58].

Певна увага приділялася благоустрою та озелененню прилеглої до підприємства території, а також тих об'єктів, які за ним закріпила адміністрація міста [20, с. 144]. Постійно на контролі керівництва заводу перебувало й питання трудової дисципліни. З метою боротьби з порушеннями дисципліни та громадського порядку створено «Раду профілактики» з 11 осіб. У 1981 р. вона провела 4 засідання, на яких розглядалися питання непродуктивних витрат трудового часу та визначалися заходи виховного впливу на порушників: колективне обговорення негативних вчинків, критика в стінгазеті «Колючка», позбавлення премій [21, арк. 133]. Для підвищення ефективності процесу боротьби з крадіжками створили товариський суд. У другій половині 1981 р. проведено 16 його засідань, а в першому кварталі 1982 р. – уже тільки 6 [21, арк. 134]. 1982 р. започатковано проведення лекцій та бесід на теми громадського та сімейного права.

У 1982 р. почалися часті перебої з поставками сировини, постало питання про її економне використання. Хлібозавод перейшов на випуск маловагового хліба вагою близько 850 г, а для зменшення витрат борошна здійснено герметизацію борошнопросіювального відділення [22, арк. 10–11; 23, арк. 904; 24, арк. 180]. За перше півріччя 1982 р. за прогресивними технологічними схемами випущено 1302 т продукції [24, арк. 180]. Також особлива увага приділялась економії паливно-енергетичних ресурсів. При плані заощадження 30 т умовного палива, фактично підприємство досягло показника 43,8 т, електроенергії – замість 6 тис. кВт/год. зекономлено 7,3 тис. [24, арк. 179].

Як зазначалося, загалом у цехах був малий відсоток механізації й автоматизації виробництва (23,6%) і всі заходи з метою його підвищення не дали позитивного результату [25, арк. 130]. Для заохочення робітників регулярно на сторінках газети «Комуністична праця» (з 1991 р. «Вісник Переяславщини») з'являлися замітки про передовиків виробництва, які «удосконалювали власну працю, щодня вивіряючи кожен рух і кількість сировини, покладені до тістових заготовок» [30; 31; 33; 34; 43]. Збільшення у 1981 р. потужності виробничих ліній призвело до того, що на кінець 1982 р. план реалізації продукції виконано на 106,2% – це на 266 т хлібобулочних виробів більше, порівняно з попереднім роком [24, арк. 179].

З січня 1984 р. колектив почав працювати в умовах економічного експерименту, що дало можливість розширити самостійність і творчу активність колективу, але покладало й більшу відповідальність на них [26, арк. 64; 27, арк. 67]. І вже на березневій сесії міської ради Переяслав-Хмельницький хлібо завод названий у числі передових підприємств [27, арк. 67].

Показниками економічного експерименту були об'єми реалізації, виробництво продукції високої якості, ріст прибутку. Як наслідок, продуктивність праці на підприємстві зросла за поточний рік на 2,1%, об'єм реалізації хліба склав 102,2%, а булочних виробів – 101,1%, розширився асортимент продукції [27, арк. 67]. У 1984 р. економічний експеримент наскільки підвищив оціночні показники, що колек-

тив зміг освоїти випуск хліба житнього [27, арк. 67], відновити випічку калача «Волинського», батончиків до чаю, булки «Слав'янської», сайок тощо [26, арк. 64; 28, арк. 14].

З такими показниками Переяслав-Хмельницький хлібо завод зустрів 1985 р. – останній рік свого існування. Нове підприємство введене в дію 20 жовтня, до Дня працівників харчової промисловості. Доки там налагоджувався виробничий процес, старе ще 6 місяців випускало продукцію [29, арк. 26]. Керівником у цей час призначено С. О. Бояренка, оскільки В. Г. Ніцкевич переведена на новий завод [6, арк. 4–9; 7, арк. 62].

Функціонування Переяслав-Хмельницького хлібо заводу в 1977–1985 рр., як окремого підприємства, дало можливість зробити вагомий внесок у розвиток економічної інфраструктури міста. Починаючи свою діяльність від хлібопекарні Переяслав-Хмельницького заводу продовольчих товарів, він на початок 80-х рр. ХХ ст. став одним із лідерів серед продовольчих підприємств не тільки Переяславщини, але й Київської області. За цей період значно розширилися асортимент і якість продукції, гелграфія її реалізації. Та населення міста збільшувалося, а разом з ним зростали споживчі потреби. Застаріле обладнання не могло впоратися з необхідними об'ємами виробництва, тому виникло питання про розширення потужностей підприємства за рахунок спорудження нового приміщення та встановлення сучасного промислового обладнання, що було реалізовано наприкінці 1985 р.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Архівний відділ виконкому Переяслав-Хмельницької міської ради (далі: АВВП-ХмМР). Ф. 1. Оп. 1. Т. 3. Спр. 474. Арк. 54–56.
2. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Т. 3. Спр. 474. Арк. 139–151.
3. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Т. 3. Спр. 500. Арк. 158–159.
4. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Т. 3. Спр. 501. Арк. 190.
5. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Т. 3. Спр. 713. Арк. 33–49.
6. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Т. 3. Спр. 817. Арк. 1–72.
7. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 808. Арк. 60–63.
8. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 497. Арк. 72.
9. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 497. Арк. 137–146.
10. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 497. Арк. 191–192.
11. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 520. Арк. 56–58.
12. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Т. 3. Спр. 526. Арк. 100–101.
13. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 520. Арк. 180–198.
14. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 548. Арк. 21, 35.
15. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 548. Арк. 80–82, 102–110.
16. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 549. Арк. 23.
17. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 549. Арк. 97.
18. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 604. Арк. 107–108.
19. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 605. Арк. 55–59, 102.
20. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 607. Арк. 35, 59–62, 143–144.
21. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 656. Арк. 133–134.

22. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 657. Арк. 10–12.
23. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 657. Арк. 90.
24. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 657. Арк. 179–180.
25. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 699. Арк. 129–130.
26. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 733. Арк. 64.
27. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 734. Арк. 67–68.
28. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 770. Арк. 14–15.
29. АВВП-ХмМР. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 807. Арк. 25–26.
30. Бугай Л. Замітка дня. *Комуністична праця*. 26.06.1979. № 100 (4900).
31. Бугай Л. Профспілкові змагання. *Комуністична праця*. 03.07.1979. № 104 (4904).
32. Гончаренко І., Гончаренко О., Онопрієнко Н. Переяслав на межі тисячоліть: соціально-економічний аспект / Переяслав у віках: Упор. В. П. Коцур, О. В. Колибенко. Київ: ТОВ «Світ успіху», 2007. С. 302–312.
33. Заболотня Л. Відповідає бригада. *Комуністична праця*. 9.12.1977. № 193 (9532).
34. Литвинська П. Життя за покликанням. *Комуністична праця*. 15.10.1977. № 163 (9552).
35. Лисенко М. Хороший старт. *Комуністична праця*. 03.01.1979. № 1 (9801).
36. Марченко К. Резерв ефективності. *Комуністична праця*. 19.02.1977. № 29 (9418).
37. Ніцкевич В. Вийдемо на нові рубежі. *Комуністична праця*. 1.01.1077. № 1 (9390).
38. Приходько А. Валентина Ніцкевич: «Я любила запах хліба, людей і роботу». *Комуністична праця*. 25.01.2008. № 8.
39. Рубан Н. Запах хліба. *Комуністична праця*. 22.06.1977. № 97 (9486).
40. Сікорський М., Швидкий Д. На землі Переяславській. Київ: Наукова думка, 1983. 256 с.
41. Успіх – ударна праця. *Комуністична праця*. 11.07.1977. № 111 (9500).
42. Хлеб и хлебобулочные изделия. / За ред. В. Бабкина. Москва: Изд-во стандартов, 1976. 296 с.
43. Чередниченко І. Ініціативу підтримано. *Комуністична праця*. 05.03.1977. № 37 (9426).
44. Шакула В. Хлібопекарське промислове обладнання 60–80-х рр. ХХ ст. в експозиції Музею хліба НІЕЗ «Переяслав». *Питання історії науки і техніки*. Київ, 2015. № 3. С. 70–74.
45. Шакула В. Особливості діяльності Переяслав-Хмельницького хлібозаводу у період 1956–1977 рр. *Питання історії науки і техніки*. Київ, 2017. № 3 (43). С. 12–23.
46. Шакула В. Огляд історії модернізації хлібопекарського промислового обладнання Переяслав-Хмельницького хлібозаводу (40-і рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.). *Питання історії науки і техніки*. Київ, 2016. № 2. С. 37–42.
47. Шакула В. Переяслав-Хмельницька хлібопекарня у період післявоєнної відбудови (1943–1955 рр.). *III Дунайські наукові читання: Голод 1946–1947 рр.: історичні, філософсько-психологічні та педагогічні аспекти*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 травня 2017 р. Ізмаїл, 2017. С. 306–311.

REFERENCES

1. *Arkhivnyy viddil vykonkomu Pereyaslav-Khmelnytskoyi miskoyi rady (dali: AVVP-Khm. MR)* [Archival Department of the executive committee of Pereyaslav-Khmelnytsky City Council (hereinafter AVVP-HM. MR)] F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 474. Arcs. 54–56.
2. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 474. Arcs. 139–151.
3. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 500. Arcs. 158–159.
4. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 501. Arcs. 190.
5. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 713. Arcs. 33–39.
6. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 817. Arcs. 1–52.
7. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 808. Arcs. 60–63.
8. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 497. Arcs. 72.
9. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 497. Arcs. 137–146.
10. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 497. Arcs. 191–192.
11. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 520. Arcs. 56–58.
12. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 526. Arcs. 100–101.
13. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 520. Arcs. 180–198.
14. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 548. Arcs. 21, 35.
15. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 548. Arcs. 80–82, 102–110.
16. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 549. Arcs. 23.
17. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 549. Arcs. 97.
18. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F. 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 604. Arcs. 107–108.

19. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 605. Arcs. 55–59, 102.
20. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 607. Arcs. 35, 59–62, 143–144.
21. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 656. Arcs. 133–134.
22. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 657. Arcs. 10–12.
23. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 657. Arcs. 90.
24. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 657. Arcs. 179–180.
25. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1, Vol. 3. Cas. 699. Arcs. 129–130.
26. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 733. Arcs. 64.
27. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 734. Arcs. 67–68.
28. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 770. Arcs. 14–15.
29. *AVVP-Khm. MR* [AVVP-HM. MR]. F 1. Des. 1. Vol. 3. Cas. 807. Arcs. 25–26.
30. Bugai L. (1979). *Zamitka dnia* [A note of the day] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] June 26.1979. № 100 (4900) [in Ukrainian].
31. Bugai L. (1979). *Profspilkovi zmagannia* [Trade union competition] [Communist labor] *Komunistychna pratsia* July 3, 1979. № 104 (4904) [in Ukrainian].
32. Honcharenko I., Honcharenko O., Onoprienko N. (2007). *Pereiaslav na mezhi tysyacholit: sotsialno-ekonomichnyi aspekt* [Pereiaslav at the turn of the millennium: socio-economic aspect] Pereiaslav in the ages. V. P Kotsur, O. V. Kolibenko. Kiev: LLC «The World of Success», pp. 302–312 [in Ukrainian].
33. Zabolotnia L. (1977). *Vidpovidaie bryhada* [Corresponds to the brigade] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] 9.12.1977. № 193 (9532) [in Ukrainian].
34. Lytvynska P. (1977). *Zhyttia za poklykanniam* [Life by calling] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] 15.10.1977. № 163 (9552) [in Ukrainian].
35. Lysenko M. (1979). *Khoroshyi start* [A Good Start] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] 03.01.1979. № 1 (9801) [in Ukrainian].
36. Marchenko K. (1977). *Rezerv efektyvnosti* [Efficiency Reserve] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] 19.02.1977. № 29 (9418) [in Ukrainian].
37. Nitskevych V. (1977). *Vyidemo na novi rubezhi* [Let's get to the new frontiers] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] 1.01.1977. № 1 (9390) [in Ukrainian].
38. Prykhodko A. (2008). *Valentyna Nitskevych: «Ja liubyla zapakh khliba, liudei i robotu»* [«Valentina Nitskevich: I loved the smell of bread, people and work»] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] 25.01.2008. № 8 [in Ukrainian].
39. Ruban N. (1977). *Zapakh khliba* [The Smell of Bread] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] 22.06.1977. № 97 (9486) [in Ukrainian].
40. Sikorskyi M., Shvydkyi D. (1983). *Na zemli Pereiaslavskii* [On the land of Pereiaslav] Kiev: Scientific Opinion [in Ukrainian].
41. (1977). *Uspikh – udarna pratsia* [Success – Strength Work] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] July 11, 1977. № 111 (9500) [in Ukrainian].
42. Babkina V. (1976). *Khleb y khlebobulochnyye yzdelyia* [Bread and bakery products] Ed. VS Babkin Moscow: Publishing House of Standards [in Russian].
43. Cherednychenko I. (1977). *Initsiatyvu pidtrymano* [The initiative was supported by] *Komunistychna pratsia* [Communist Labor] 05.03.1977. № 37 (9426) [in Ukrainian].
44. Shakula V. (2015). *Khlibopekarske promyslove obladnannia 60–80-kh rr. XX st. v ekspozitsii Muzeiu khliba NIEZ «Pereiaslav»* [Bakery industrial equipment 60–80s of the XX century. in the exposition of the Museum of Bread NIEZ «Pereiaslav»] *Pytannia istorii nauky i tekhniky*. [Questions of the history of science and technology]. Kiev, vol. 3, pp. 70–74 [in Ukrainian].
45. Shakula V. (2017). *Osoblyvosti diialnosti Pereiaslav-Khmelnitskoho khlibozavodu u period 1956–1977 rr.* [Peculiarities of the Pereiaslav-Khmelnitskyi Bread Factory in the period of 1956–1977] *Pytannia istorii nauky i tekhniky*. [Questions of the history of science and technology]. Kiev, vol. 3 (43), pp. 12–23 [in Ukrainian].
46. Shakula V. (2016). *Ohliad istorii modernizatsii khlibopekarskoho promyslovoho obladnannia Pereiaslav-Khmelnitskoho khlibozavodu (40-i rr. XX st. – poch. XXI st.)* [Review of the history of the modernization of the baking industrial equipment of Pereiaslav-Khmelnitskyi bakery (40-ies of the XX century – early XXI century)] *Pytannia istorii nauky i tekhniky* [Questions of the history of science and technology]. Kiev, vol. 2, pp. 37–42 [in Ukrainian].
47. Shakula V. (2017). *Pereiaslav-Khmelnitska khlibopekarnia u period pisliavoienni vidbudovy (1943–1955 rr.)* [Pereiaslav-Khmelnitskyi bakery during the post-war reconstruction period (1943–

1955)] *III Dunaiski naukovi chytannia: Holod 1946–1947 rr.: istorychni, filosofsko-psykholohichni ta pedahohichni aspekty: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (18–19 travnia 2017 roku)* [III Danube scientific readings: The famine of 1946–1947: historical, philosophical and psychological and pedagogical aspects: Materials of the international scientific and practical conference, May 18–19, 2017]. Ismail, pp. 306–311 [in Ukrainian].

© *Valentina Shakula*
(*Pereyaslav-Khmelnysky*)

<https://orcid.org/0000-0002-6036-555X>

FEATURES OF FUNCTIONING OF PEREYASLAV-KHMELNYTSKY BAKERY IN 1977–1985

The article deals with the peculiarities of the activity of Pereyaslav-Khmelnysky bakery in the period from 1977 to 1985, when Pereyaslav-Khmelnysky bakery at the food factory was reorganized into an independent enterprise. This theme has been studied already fragmentarily by such scholars as M. Sikorsky, D. Shvydky, I. Goncharenko, O. Goncharenko, N. Onoprienko, but fundamentally is developed for the first time.

In the process of work, the author used methods of search, analysis, synthesis and generalization, which allowed to investigate the problem and find out some facts from the history of the enterprises. The purpose of this study was to establish the peculiarities of the production activity of Pereyaslav-Khmelnysky bakery in the period of its establishment as an independent food enterprise through an analytical review of archival sources, publications of periodicals and systematization of the information received. According to the intended purpose, the following tasks are set: to investigate the history of the functioning of the Pereyaslav-Khmelnysky bread factory in 1977–1985, to establish the main directions of the development of production and personnel policy, to identify the features of the range, directions and problems of its implementation.

It was revealed that during this period of its production, Pereyaslav-Khmelnysky bakery has undergone a long path of formation and development: from a small half-baked of Pereyaslav-Khmelnysky foodstuff factory, that baked bread in brick burning stoves on solid fuels to a powerful enterprise, that works on high-tech equipment and provides high-quality bakery products, not only to the population of the city of Pereyaslav-Khmelnysky and the district, but also to the nearest settlements of Boryspil, Baryshiv, Yagotyn districts of the Kyiv region, Zolotonosha and Drabiv districts of Cherkasy region. It is important that the gross output figures increase each year. The range of bakery products and the quality of products have increased significantly, despite the periodic problems associated with providing the bakery with quality raw materials and fuel materials for continuous operation. This influenced positively the economic performance of the enterprise and the entire region. It was also established that the administration of the bakery in the specified period paid special attention to the increase of professional qualifications of its employees, improvement of conditions and safety of their work, legal education and social security of people, which significantly reduced the percentage of personnel turnover. It was emphasized, that the important point of the bakery's activity was the re-equipment of sanitary rooms and food units, because of the duration of work shift on bakery department was 24 hours for workers. Workers were provided by quality rest during lunch breaks. It has been proved, that the modernization of industrial baking equipment was not actually carried out at this time, if not taking into account the annual fragmentary and cosmetic repairs, because it was built also a new premises with the latest at that time technical equipment with a production capacity of 65 tons per day. The administration and the team of the bakery were seriously preparing themselves for work under the new conditions, as new mechanisms required not only experience, but also knowledge of the technical characteristics of the equipment and the release of new types of bakery products. Pereyaslav-Khmelnysky bakery played an important role in the economy of the city and the region during the first half of the 80's. XX century, as it was one of the leading enterprises of the food industry in the region.

Key words: Pereyaslav-Khmelnysky bakery, bakery products, bakery equipment, assortment of products, realization of products, economic experiment.

До редакції надійшла 15.10.2018.